

Vrolijk tegen de stroom in

Nederland moet haast maken met verduurzaming, maar de politiek bekommert zich alleen om geld, banken en Europa. Daar snapt Marjan Minnesma, directeur van Urgenda, niets van. Het boegbeeld van duurzaamheid verwacht meer heil van lokale politici, burgers en bedrijven. Een portret.

Tekst: Mar Oomen

We rijden met z'n allen met een snelheid van 100 kilometer per uur het ravijn in, dat 500 meter van ons vandaan ligt, en niemand trekt aan de noodrem. Het is ongelooflijk. Er is heel weinig gevoel voor urgentie in de samenleving.' Marjan Minnesma (1966), directeur van Urgenda, de actie-organisatie die Nederland sneller duurzaam wil maken, is even stil. Ze houdt er niet van negatieve, sombere verhalen te vertellen, mensen haken dan af, weet ze. Maar hoe moet ze dan politiek en samenleving wakkerschudden? Over een paar dagen, op Duurzame Dinsdag 4 september aanstaande, zal ze de 'Duurzame Troonrede' uitspreken. Wat moet ze zeggen, en vooral: hoe? 'De financiële crisis waar we nu mee te maken hebben, is heel lastig, maar hij zal *peanuts* blijken bij wat ons nog te wachten staat als gevolg van de klimaat- en grondstoffencrises. Telkens weer blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat de situatie nog ernstiger is dan eerder voorspeld was. Nu ook weer: als gevolg van de CO₂-uitstoot verzuren de oceanen in een hoger tempo dan ooit, en ook het noordpoolijs blijkt steeds sneller te smelten. Waarom is dat geen voorpaginanieuws? Als mensen over vijftig jaar terugkijken op deze tijd, zullen ze zeggen: Wat? Jullie stonden aan de vooravond van de grootste crisis ooit, en jullie maakten je druk om geld, banken, Europa?'

Boegbeeld

Als het mis gaat met de wereld, zal het in ieder geval niet aan Minnesma gelegen hebben. Dag en ook een groot deel van de nacht ('Ik heb weinig slaap nodig') zet de energieke, gedreven veertiger zich in voor een duurzaam Nederland. Niet voor niets koos dagblad *Trouw* haar afgelopen jaar als nummer één van de Duurzame 100, het overzicht van mensen die het meest doen om Nederland te vergroenen. Zij is de motor achter de actie 'Wij willen zon', waarmee het Urgenda lukte binnen vijf maanden zonder subsidie maar liefst 50.000 zonnepanelen te verkopen aan particulieren, scholen, bedrijven en kerken. 'Voor het Chinese bedrijf waarmee we samenwerkten was het de eerste grote collectieve verkoopactie in Europa. Daarom deden ze graag mee en konden we uiteindelijk die panelen, inclusief omvormers en bedrading met 30 procent korting aanschaffen.' Misschien mag Minnesma komend jaar haar titel prolongeren. Op 10 oktober - '10/10', 'haar' Dag van de Duurzaamheid (drie jaar geleden voor het eerst door Urgenda ingesteld) - maakt *Trouw* de nieuwe Duurzame 100 van Nederland bekend. 'Het is natuurlijk een hele eer om aangewezen te worden als nummer één. Het zijn toch vakgenoten die dat bepalen. En zo'n titel helpt ook om weer méér voor elkaar te krijgen.'

Boegbeeld zijn kost wel veel tijd, zegt Minnesma. Iedereen wil dat ze komt praten, en natuurlijk geeft ze aan zoveel mogelijk verzoeken gehoor. Want als ze met haar lezingen en toespraken mensen kan inspireren tot duurzamer gedrag, al zijn het in een zaal met honderd mensen maar een paar, dan heeft ze haar tijd toch goed besteed. 'Maar', moet ze bekennen, 'ik vind het ook wel erg leuk om zelf dingen te doen en voor elkaar te krijgen.'

Ze groeide op in de Zaanstreek, in Wormerveer. Haar moeder was verloskundige 'zonder enig ontzag voor autoriteit, dat heb ik van haar overgenomen'. Van haar vader leerde ze dat ze haar eigen koers kon varen, desnoods tegen elke stroming in. Hij wist van helemaal onderop op te klimmen tot directeur van Ford Nederland en in die hoedanigheid haalde hij zich de woede van de internationale top op de hals, omdat hij het opnam voor zijn personeel. 'Toen de fabriek moest sluiten, kreeg iedereen een gouden handdruk, behalve hij.'

'Laat op onze site zien wat je doet, al bak je alleen een biologische appeltaart'

Minnesma zelf voerde voor het eerst in haar leven actie toen de landbouwgrond van haar opa ont-eigend dreigde te worden, omdat de gemeente er een gemeentehuis op wilde zetten. Samen met haar moeder maakte ze T-shirts met 'red het Guisveld'. Van jongs af aan was ze begaan met het lot van dieren, milieu en natuur. Ze zou, wist ze al als kleuter van drie, dierenarts worden. Maar toen ze in zes vwo ontdekte dat ze als student diergeneeskunde proeven op dieren zou gaan doen, moest het roer om. Dat was niet eenvoudig.

Out of place

Het werd een kwestie van afstrepen voor het 'bètameisje'. Natuurkunde en scheikunde vielen af, want daar was 'het gehalte nerds te hoog', bovendien wilde Minnesma wel 'iets doen in maatschappelijk verband', 'Maar een studie als *future planet studies* bestond nog niet.' Ze koos uiteindelijk voor bedrijfskunde, vanwege de prettige sfeer die er heerste. 'Het was een Nijenrodeachtige opleiding, heel breed, en heel praktisch.' Ze doorliep hem 'met twee vingers in mijn neus'. Door alle stages die ze mocht doen, zag ze tijdens haar studie al heel veel bedrijven van binnen en van buiten, 'inclusief de spelletjes die er gespeeld werden'. Na een teleurstellend jaar bij Shell ('ik had gehoopt het bedrijf van binnenuit te kunnen veranderen', zei ze in een gesprek met

Trouw), besloot ze rechten en filosofie te studeren. 'Die studies bekostigde ik zelf, met een baan als bedrijfsadviseur. Dat was wel grappig, dan begeleidde ik 's ochtends bedrijfsfusies in mantelpak en op hoge hakken, in die outfit schoof ik 's middags aan bij de filosofiestudenten en 's avonds bij de vijf jaar jongere rechtenstudenten. Ik was altijd *out of place*. Maar dat vond ik niet erg.'

Drie titels leverden de studies haar op: ze is meester in de rechten (met milieurecht als specialiteit), doctorandus in de filosofie en ze heeft ze heeft een bachelor en een master in business administration: Mr Drs M. Minnesma MBA staat er op officiële documenten. 'Ik heb veel mee gekregen van de natuur, ik heb een goed stel hersens en ben goed in sport en muziek. Ik voel mij verplicht er uit te halen wat er in zit. Dat heeft wel iets calvinistisch, ja.'

Woekeren met de talenten die de natuur haar gegeven heeft, dat heeft ze gedaan en doet ze nog steeds. Zo houdt ze iedere dinsdagavond vrij voor het orkest waarin ze hobo speelt. Maar wist ze van meet af aan ook al dat ze haar talenten zou inzetten voor een duurzamere wereld? Minnesma:

'Hoe meer je te weten komt over hoe het met de wereld gesteld is, hoe ongeruster je wordt. En dat begon al bij Novem, de voorloper van Agentschap NL, waar ik in 1993 terecht kwam. Als stagiaire had ik een project van een paar miljoen euro weten binnen te halen en dat mocht ik zelf gaan uitvoeren. De Muur was net gevallen, de bedoeling was Oost-Europeanen te leren bewuster met energie om te gaan en er was geld voor concrete investeringen.'

'Op de landelijke politiek kunnen we niet wachten, daar is geen tijd voor'

Op haar dertigste werd ze campagneleider bij Greenpeace, een paar jaar later nam Pier Vellinga, hoogleraar klimaatwetenschappen, haar aan bij het Instituut Voor Milieuwetenschappen. Bij de Vrije Universiteit zette ze het Centrum voor Innovatie en Maatschappelijk verantwoord Ondernemen (CIMO) op en Jan Rotmans, hoogleraar duurzaamheid, vroeg haar te helpen bij de oprichting van Drift, een instituut voor transitie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. 'Toen ik daar een tijdje werkte, zei ik tegen Jan Rotmans: "Leuk al die proefschriften over een duurzamere samenleving, maar wat leveren ze nu op? Wat verandert er concreet?" Dat vond hij niet leuk. Maar hij kon zich er wel iets bij voorstellen. Samen hebben we toen Urgenda bedacht: een agenda voor een duurzame toekomst met een concreet stappenplan.'

Op de muur links op haar kantoor in de Groene

Bocht in Amsterdam waar veel organisaties voor duurzaamheid en milieu zijn gevestigd, hangt een kopie van het plan zoals *NRC Handelsblad* het in 2007 op de eerste pagina van zijn opiniekatern afdruckte. 'We kregen de hele pagina en die pagina was toen nog héél groot', zegt Minnesma trots. 'Duizenden reacties kregen we. Wat een prachtige plannen, schreven mensen. Gaan jullie ze ook uitvoeren?'

Veertigjarenplan

Urgenda – Maak van Nederland een duurzame proeftuin, staat boven het artikel. Behalve een achtergrondverhaal waarom Nederland snel duurzaam moet worden, bevat het concrete actiepunten. Als ware het een partijpolitiek program, een veertigjarenplan. Heel concreet wordt aangegeven wat in welk tijdsbestek gerealiseerd moet zijn. Zo zouden in twee jaar tijd vijf zogeheten icoonprojecten (zoals het zonnepanelenproject en een project voor elektrische auto's) begonnen moeten zijn, in vijf jaar zouden er duizend CO₂-neutrale straten moeten zijn en honderd experimenten op het gebied van duurzame, langdurende zorg (Minnesma: 'Die zijn er hoor, die buurtzorgprojecten'), over tien jaar (dus in 2017) zouden alle supermarkten alleen nog duurzaam voedsel verkopen en over veertig jaar heeft Nederland een CO₂-vrije energievoorziening 'die robuust, betrouwbaar, leveringszeker en betaalbaar is'.

Een van de eerste plannen was een Dag van de Duurzaamheid in te stellen, allereerst op 9-9-09. Minnesma: 'We hadden een visie ontwikkeld, icoonprojecten bedacht, een actieplan opgezet en we wilden een beweging helpen opzetten. Daarvoor is onder meer die Dag van de Duurzaamheid. Hoe meer mensen zich aansluiten bij de duurzaamheidsbeweging, hoe eerder het *tipping point* komt en Nederland een andere richting in kan slaan. Er is zoveel enthousiasme in de samenleving, zoveel mensen willen zich graag inzetten voor een duurzamere wereld. Al die mensen en projecten willen we met elkaar verbinden. Laat op onze site zien wat je doet, zeg ik tegen iedereen, al bak je alleen een biologische appeltaart. Je staat niet alleen, je bent niet de enige die het anders wil. Haak aan. Hoe groter de beweging, hoe meer mogelijk is. Mensen zullen elkaar inspireren zonnepanelen aan te schaffen, anders te eten, spullen te recyclen. Veel bedrijven zijn al om, ook lokale politici doen graag mee. De Technische Universiteit Eindhoven is met onze hulp een groot programma begonnen om de hele universiteit te verduurzamen, zelfs het curriculum van alle studies wordt aangepast. Op de landelijke politiek kunnen we niet wachten, daar is geen tijd voor. Ik heb geen baan bij Urgenda, dit is een missie.'

dagvandeduurzaamheid.nl
urgenda.nl